

2011 / schrijfofdracht

Geschreven voor het Passa Porta Festival 2011, ter gelegenheid van het programma 'Denkbeeldige reizen' op zondag 27 maart in de Brusselse Cinematek. De Belgische auteurs Pjeroo Roobjee (Nederlandstalig) en Xavier Deutsch (Franstalig) inspireerden zich op twee films van Georges Méliès: *Voyage à travers l'impossible* en *Voyage dans la lune*. Een initiatief van de literaire organisaties Het beschrijf en Entrez Lire.

Xavier Deutsch

De IJslandsesteenweg

De dag waarop zijn vrouw stierf, verkocht Emile al zijn koeien.

Vervolgens repareerde hij zijn fiets, hij deed de deur van zijn boerderij op slot en vertrok, nadat hij in zijn linnen schoudertas een doosje lucifers had gestopt, een mes, zijn portemonnee, een fles cognac, een elektrische zaklamp, tabak, een brood, een kaartspel, een Engelse sleutel, een potlood en een schrijftje. Als je weggaat, heb je verder niets nodig.

Het was vijf uur 's middags, en iemand anders had vast gezegd dat het al laat was om nog op reis te vertrekken.

Ja.

Het was laat, Emile was oud, en zijn fiets woog twintig kilo.

De aanleiding voor zijn reis had met iets onbenulligs te maken. Hij woonde op een boerderij, in het gehucht Vieux-Fourneau, een boerderij aan de IJslandsesteenweg. Niemand wist waar de naam van de steenweg vandaan kwam, niemand kon het verklaren, niemand probeerde het te weten te komen. Emile was op de boerderij aan de IJslandsesteenweg geboren, hij was er opgegroeid en hij had er zijn hele leven gewerkt met zijn vrouw en zijn koeien. Hij was ermee vergroeid, hij had haast nooit iets anders gezien dan het dorp, de steenweg, de weilanden, het bos. Nu en dan ging hij helemaal tot Ferrières, als hij de notaris moest zien: dat was in zeventig jaar tweemaal gebeurd. Hij had zijn dienstplicht vervuld in Vielsalm, in de keuken. Dat is alles.

De rest van de tijd woonde hij in Vieux Fourneau, aan de IJslandsesteenweg.

Het was soms bij hem opgekomen dat IJsland ver weg was, op het eind van de steenweg. Zoals, dat weet toch iedereen, Namen op het eind ligt van de Naamsesteenwegen. Hij had geen ongelijk: wie een automobiel had en uit Vieux-Fourneau wegreed, kwam wel degelijk aan in Ferrières en daarna in Luik, daarna in Tongeren en in de vlakten van Nederland. Dat was al ver, Emile had over

dat alles nooit horen praten, maar hij had het idee dat IJsland zich op het eind van de steenweg bevond, dat het vast leek op iets wat hij niet kende, en hij had zin om het te zien.

Daarom had hij, na de dood van zijn vrouw, al zijn koeien verkocht, zijn fiets gerepareerd en de deur van zijn boerderij op slot gedaan.

Ik zei het al, het was laat toen Emile zijn deur op slot deed en de trappers van zijn oude fiets voortduwde. Het was vijf uur 's middags en de lucht zag zwart.

Op zijn rug hangt de tas die alle goede dingen bevat, nodig voor een goede reis: een doosje lucifers, een mes, zijn portemonnee, een fles cognac, een elektrische zaklamp, tabak, een brood, een kaartspel, een Engelse sleutel, een potlood en een schriftje.

Emile is een oud, maar krachtig, taai mannetje. Hij heeft goede pezen en sterke spieren, longen die blazen, een hart dat zijn taak vervult, onopvallend. Weldra ligt Vieux-Fourneau achter hem, de weg begint daarna te stijgen en de lucht is zwart tussen de grote bomen op de helling. Hoog boven hem is het mooi weer, Emile weet dat omdat de spreekwoorden het zeggen, dus duwt hij eerst op de ene, daarna op de andere trapper en het knarst van je welste. Dat is goed, als het knarst, dan gaat het vooruit. Emiles ideeën zijn makkelijk samen te vatten, als hij op een stoel zit passen ze in een likeurglas, en als hij fietst, passen ze in zijn schoudertas. Dus gaat hij licht gepakt op reis. Hij kijkt alleen naar de steenweg die zich uitstrekt, die stijgt en vervolgens daalt en weer stijgt. Het is altijd rechtdoor. Emile trapt hard en denkt nergens aan. Hij doorkruist mooie dorpjes waarvan hij de naam niet kent, rijden maar. De oude fiets met Emile erop knarst. Misschien wordt de hemel wel nog zwarter. Emile zegt bij zichzelf dat hij vast nat wordt, als het regent. Als het niet regent, blijft hij droog. Het leven is veel eenvoudiger dan de mensen beweren.

De Ardennen liggen achter hem. De steenweg loopt nog altijd rechtdoor, alles is goed aangegeven.

Weldra kan hij Luik zien liggen, rechts. Toen hij bij het Leger zat, was hij niet bang geweest voor geweren, niet bang voor de vijand, niet bang om te vechten indien nodig, want hij stond in de keuken. Maar hij is bang voor Luik en rijdt er in een boog omheen: in de verte ziet hij de lichtjes en dat is al angstaanjagend genoeg. De IJslandsesteenweg loopt verder, hij daalt steil af, golft over een brug die een rivier oversteekt, en klimt het plateau op. Daarna is er opnieuw het platteland en de zwarte lucht.

Het is veel beter zo. Fietsen op een weg die naar IJsland loopt en goed is aangegeven. Emile is niet gehaast om aan te komen, hij vermoedt wel dat IJsland erg ver weg is, maar hij vertrouwt erop dat hij niet zal verdwalen aangezien het altijd rechtdoor gaat.

Hij bereikt een rustige, donkere stad die hem geen angst aanjaagt. Haar naam is Tongeren en Emile vindt dat best goed, want hij kent nog een paar lessen uit de gemeenteschool. Omdat de lucht zwart ziet, besluit hij er te overnachten. Voor een kerk kijkt hij naar het horloge en leest af: negen uur 's avonds. Hij begeeft zich naar het station, want sinds hij bij het Leger was, weet hij dat er in elke stad een hotel ligt tegenover het station. Dat klopt. Men geeft hem kamer nummer twaalf en hij trekt zijn schoenen uit. De mensen van het hotel zeiden dat hij zijn fiets ergens mocht stallen, maar Emile heeft zijn fiets mee naar zijn kamer genomen. Hij is niet zo goed van vertrouwen.

Ik heb al gezegd dat hij zijn schoenen had uitgetrokken, nu haalt hij het brood uit zijn tas tevoorschijn, de cognac, en met veel smaak eet hij een stukje. En hij geniet van een lekkere slok.

Vervolgens pakt hij zijn tabak, rolt een sigaret, pakt zijn doosje lucifers, geniet van zijn sjekkie. De eerbare man put vreugde uit deze vreedzame momenten, na de dagtaak.

Vervolgens pakt hij zijn potlood en het schriftje uit de tas, en schrijft: 'Maandag. Ik bevind me in het dorp Tongeren. Dat is goed. De IJslandsesteenweg loopt hierna nog een heel eind verder, op zijn gemakje, maar het is laat en de lucht is zwart. Ik heb gegeten. Nu ga ik van mijn slaap genieten.'

Weet u nog welk ander gerei Emile in zijn tas had gestopt? Hij legt alles in een rijtje op het bed: een mes, zijn portemonnee, een elektrische zaklamp, een kaartspel, een Engelse sleutel.

En hij schrijft nog: 'Vanavond heb ik geen gebruik gemaakt van mijn Engelse sleutel.'

Van nu af aan lees ik gewoon wat Emile de dagen na zijn aankomst in Tongeren in zijn schriftje heeft geschreven.

'Dinsdag. De herberg heeft me acht cent gekost. De mensen uit Tongeren waren sympathiek en spraken een taal die ik erg goed kon begrijpen. Ik weet niet wat ze in IJsland spreken. Waarom niet het Frans of het Vlaams dat ik zo goed begrijp?

Ik heb Tongeren achter me gelaten, ik heb flink doorgefietst en ben in het land van de goede mensen aangekomen. Ze hebben hier grote, volledig gele velden; ze doen er aan extensieve koolzaadteelt en ik vraag we af wat dat per hectare opbrengt. Jean-Michel heeft het ooit nog geprobeerd, koolzaad te telen, in Vieux-Fourneau, maar dat is toen mislukt. Hier liggen de velden laag, dat is beter om koolzaad te telen en om te fietsen. Ik fiets zoals dat betaamt en de mensen aan de kant van de weg groeten me.'

'Woensdag. De herberg heeft me vier cent gekost. Ik ben al een heel eind ver, maar nog altijd niet in IJsland. Ik ben in een andere landelijke streek aangekomen, niet ver van zee, waar je hoofdzakelijk kudden dieren met hoorns ziet, die toch geen koeien zijn. Het lijken wel herten, of bizons. Ze komen het zeewater drinken: IJsland, zegt men, ligt vlakbij. Er was een herberg in dit dorpje bij de zee, maar ik ben bij een oude dame terechtgekomen, die in een kasteel woont. Ze is alleen en erg rijk, ze wil me al haar geld geven zodat ik naar IJsland kan gaan of doen waar ik zin in heb. Ik ben erg blij nu ik dat weet, want per fiets kan ik helemaal niet naar IJsland gaan, heb ik vernomen. Dat is een nadeel, en ik ben dan ook erg blij dat ik de oude dame gevonden heb.'

'Donderdag. De IJslandsesteenweg eindigt op de zeeoever. Met het geld dat de oude dame me heeft gegeven, heb ik een schip gekocht. Het is niet moeilijk dat te besturen. Ik begin er met plezier aan. Het is makkelijk te sturen, zo goed als een koe. De zee is zoals het platteland, ze heeft alleen een andere kleur. 's Nachts hang ik mijn elektrische zaklamp aan een koord dat daarvoor dient. Het is goed aangegeven. In het laatste dorp voor de zee heeft een boer me gezegd dat IJsland die kant uit is.'

'Vrijdag. De lucht is zwart. Ik zie beesten met hoorns die naast mijn schip zwemmen, en zingen. Er bestaan ook witte vogels en gele vogels die eropaf komen en op hun beurt beginnen te zingen. Ze vliegen als in een rondedans boven mijn schip. Ik drink een glaasje cognac, en ik rook. De zee is blond nu, en zo-even groen. Soms priemt de zon door de grote zwarte lucht en hoor ik trompetten schallen in de lucht, ik hoor in de verte, diep in het water, grote trommen slaan. Ik denk aan wat ik de mensen in IJsland zal zeggen, als ik ze tegenkom. Ik zal ze mooie dingen zeggen, want ik kom als vriend, en ik heb helemaal geen vijandige bedoelingen.'

'Zaterdag. Ik weet niet of er in IJsland koeien bestaan.'

***

Het duurde tot maandag voor de baas van hotel Ambiorix in Tongeren zich zorgen begon te maken over wat er zich in kamer twaalf afspeelde – er gebeurde immers helemaal niets. De oude heer uit kamer twaalf was in geen vier dagen naar beneden gekomen. En toen commissaris Terlynck van de plaatselijke politie de kamer binnenging, zag hij dat Emile naast zijn oude fiets op de grond lag, en het tweede ding dat hem opviel waren de veertien lege cognacflessen die in een rij op de vensterbank stonden.

Toen hij Emile op de grond zag liggen, zei hij bij zichzelf dat de man, als hij niet dood was, dat toch goed kon nabootsen. Hij wendde zich tot de baas van het hotel, die uit angst voor de goede faam van zijn etablissement en in de hoop dat er niets ergs was gebeurd, op de deurdrempel was blijven staan, en zei: 'Roep een dokter'.

Toen de baas op de trap was verdwenen, streek Terlynck met zijn vinger over de tafel, stak zijn hand uit naar een open tas, die hij dichtdeed. Vond een schriftje waarvan de bladzijden bedekt waren met een klein, strak handschrift, in potlood, en stak het in de grote zak van zijn overjas.

Toen pakte hij Emiles tabak, stopte zijn pijp, en begon te roken.

Vertaling uit het Frans door Katelijne De Vuyst